

DOĞUM YARDIMI İLE MALİ DENETİMSİZLİK ; ANAYASAYA AYKIRILIKLA 5 MİLYON YOKSUL AİLE İÇİN ARAÇSALLAŞMA VE 760 MİLYON TL DAHİL BELİRSİZLİKLER ,GÖZARDI ETMELER İÇİN İNSANLIĞA ÇAĞRI

(Sayıştay Denetimi, Sosyal Adaletsizlik Bağlamında Bir İnceleme)

SHU Nihat Tarımeri

ÖZET

Türkiye'deki "doğum yardımı" uygulamasını ve bu alandaki son yasal düzenlemeleri (7546 sayılı Kanun'un 14. maddesi) detaylı bir şekilde incelemektedir. 2015 yılından bu yana Sosyal Yardım Genel Müdürlüğü'nden Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'na (SYDV) devredilen doğum yardımı ödemelerinin, 2025'ten itibaren artırılan tutarlarla (ilk çocuk için 5.000 TL, sonraki çocuklar için 5 yaşına kadar aylık ödemeler) uygulanmaya başlanması ele alınmaktadır.

İdari işlemleri için bir devir ve yeni düzenlemelerin yarattığı mali denetimsizlik ve de hukuki belirsizlikler Yapay Zeka Gemini dahil yapılan incelemeler birlikte ele alınmıştır. Özellikle, Sayıştay'ın 2023 yılı raporunda doğum yardımlarında tespit ettiği 760 milyon TL'yi (ki 2023 yılı Euro 25 TL olmak üzere günümüzde 1.2 Milyat TL) aşan hatalı muhasebeleştirme ve ilgililerine ödenemeyen tutarlar, kamu kaynaklarının şeffaf ve hesap verebilir bir şekilde yönetilmediğini ortaya koymaktadır. Yeni düzenlemeyle birlikte, SYDV'lerin özel hukuk tüzel kişiliği statüsü nedeniyle Sayıştay denetiminin fiilen ortadan kalkması, bu denetimsizliği her açıdan derinleştirmektedir.

Kamusal sosyal yardımların "hak" olmaktan çıkarılıp "sadaka" ya da "lütuf" anlayışına dönüşmesini ve bu durumun Anayasa'nın 2. ve 90/6. maddeleri ile Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa Sosyal Şartı'nın (özellikle 13, 14, 16, 17 ve 30. maddeler) ihlali anlamına geldiği bir durum da ortaya çıkmaktadır. Yoksullukla mücadele ve sosyal adaletin sağlanması adına kamusal sosyal yardımların asli kurumlar aracılığıyla, hukuki güvence altında ve tam denetlenebilir bir yapıda yürütülmesini de gerektirmektedir. Karşılığını Anayasal açıdan bulmadığı gibi 5 milyonu aşkın sosyal yardım alan ailenin haklarının ihlal edildiği ve özgürleşmesi de engellenebilmektedir. Toplumun geleceğinin siyasi dahil her açıdan belirsiz kılmaktadır. Sosyal yardım adına bir aktör olan SYDV ile mevcut "oksimoron" yapının anayasaya aykırılık teşkil ettiğini ve bu durumun düzeltilmesi için acil hukuki adımlar atılmasını da kısaca gerektirmektedir.

1. Bölüm: Doğum Yardımı Uygulamaları ve Kurumsal Değişim

1.1 Doğum Yardımı Kapsamında Yeni Düzenleme ve Değişen Yaklaşım (2015-2025)

1. 30 Mart 2025 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 7546 Sayılı (torba) Kanun'un 14. maddesiyle, "doğum yardımı" adı altında yapılan tek seferlik ödeme, 300 TL'den 5.000 TL'ye güncellenmiştir. Bu güncelleme, artan yaşam maliyetleri karşısında yetersiz kalan eski tutarı revize etme amacı taşısa da, köklü bir zihniyet değişimine işaret etmektedir.¹

¹ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2025/03/20250330-1.htm>

MADDE 14- 3/6/2011 tarihli ve 633 sayılı Kanun Hükmünde Karamamenin ek 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"EK MADDE 4- (1) Türk vatandaşlarına, 1/1/2025 ve sonrasında canlı doğan çocukları için başvuru yapılması ve Türkiye'de ikamet ediyor olmaları koşuluyla;

a) Birinci çocuk için tek seferlik 5.000 TL,

b) İkinci çocuk için başvurunun yapıldığı ay itibarıyla 5 yaşını tamamlayana kadar (altmışıncı ay dâhil) aylık 1.500 TL,

c) Üçüncü ve sonraki çocuklar için başvurunun yapıldığı ay itibarıyla 5 yaşını tamamlayana kadar (altmışıncı ay dâhil) aylık 5.000 TL,

tutarında doğum yardımı yapılır. Bu tutarları, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranını geçmemek üzere belirlenecek oranda artırmaya Cumhurbaşkanı yetkilidir.

(2) Doğum yardımı ödemeleri, 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun 2 nci maddesi kapsamında muhtaçlık şartı aranmaksızın Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik SYDTFundan yapılır. Bu amaçla ihtiyaç duyulan kaynak genel bütçeden Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik SYDTFuna aktarılır.

2. 2015 yılından bu yana Sosyal Yardım Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen bu ödeme ve sosyal yardım programı, 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu (SYDTF) ve Sosyal Yardım ve Dayanışma Vakfı (SYDV)'na devredilmiştir. Bu devir, kamusal bir hizmetin özel hukuk tüzel kişiliği statüsündeki vakıflar aracılığıyla yürütülmesi tartışmalarını beraberinde getirmiştir.
3. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) tarafından yürütülen "doğum yardımı" tutarları, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranını geçmemek üzere Cumhurbaşkanı tarafından belirlenen oranda artırılabilir. Bu durum, yardım tutarlarının güncel ekonomik koşullara uyulanabilmesi esnekliğini sunsa da, siyasi takdire bağlılığını da artırmaktadır.
4. 2025 yılının "Aile Yılı" ilan edilmesi ve düşen doğum oranları gibi gerekçelerle öne çıkan "doğum yardımı" ödemeleri, 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nun 2. maddesi kapsamında muhtaçlık şartı aranmaksızın Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan yapılmaktadır. Muhtaçlık şartının aranmaması, yardımın evrensel bir hak olarak konumlandırılmasına yönelik önemli bir adımdır.
5. Bu amaçla ihtiyaç duyulan kaynak genel bütçeden Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'na aktarılır. Kamusal kaynağın kullanılması, bu yardımı bir sosyal devlet sorumluluğu haline getirmektedir.
6. Doğum yardımı ödemeleri Mayıs 2025'ten itibaren başlamıştır. Uygulamanın yeni boyutuyla başlaması, kamuoyunda beklenti ve tartışmaları artırmıştır.²
7. Doğum yardımının uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, 3/6/2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 4. maddesinde düzenlenen yönetmelikle belirlenmiştir. Yönetmeliğin detayı, uygulamanın şeffaflığı ve erişilebilirliği açısından kritik öneme sahiptir.
8. Muhtaçlık şartı aranmaksızın ve dünyaya gelen bebeklere yarım altın takmak gibi geleneksel bir uygulamanın karşılığı olarak 300 TL ile bir defalık ana babalara yapılan yardım süregelmıştır. Bu haliyle bile en azından çocuk bezi ve maması için bir katkı verilmekteydi. Ancak günümüz koşullarında bu tutar sembolik kalmıştır.
9. 7546 sayılı Kanun'un 14. maddesi ile yapılan değişikliklere göre, Türk vatandaşlarına 1/1/2025 ve sonrasında canlı doğan çocukları için başvuru yapılması ve Türkiye'de ikamet etme koşuluyla; birinci çocuk için tek seferlik 5.000 TL, ikinci çocuk için başvurunun yapıldığı ay itibarıyla 5 yaşını tamamlayana kadar aylık 1.500 TL, üçüncü ve sonraki çocuklar için başvurunun yapıldığı ay itibarıyla 5 yaşını tamamlayana kadar aylık 5.000 TL tutarında doğum yardımı yapılır. Bu tutarları, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranını geçmemek üzere belirlenecek oranda artırmaya Cumhurbaşkanı yetkilidir. Bu yeni düzenleme, yardımı sadece tek seferlik olmaktan çıkarıp, çok çocuklu ailelere yönelik daha uzun vadeli bir destek sağlamayı hedeflemektedir.
10. Doğum yardımı ödemeleri, 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nun 2. maddesi kapsamında muhtaçlık şartı aranmaksızın Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan yapılır ve bu amaçla ihtiyaç duyulan kaynak genel bütçeden Fona aktarılmakta ve yardımın da bir sosyal hak olduğu öngörülmektedir.
11. Doğum yardımı hiçbir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın ödenir ve haczedilemez. Bu özellik, yardımın tam olarak hak sahibine ulaşmasını sağlamak amacıyla getirilmiş bir koruyucu hükümdür.

(3) Doğum yardımı, hiçbir vergi ve kesintiye tabi tutulmaksızın ödenir ve haczedilemez. Doğum yardımından yararlananların gerçek dışı beyanda bulunmaları nedeniyle yersiz ödemeye sebebiyet verilmesi hâlinde, bu ödemelerin, bir ay içinde ödemenin yapıldığı tarihten tahsil edildiği tarihe kadar geçen süre dikkate alınarak 6183 sayılı Kanunun 51 inci maddesinde belirtilen gecikme zammı oranında hesaplanacak faiz ile birlikte iade edilmesi, haksız yararlanana ödeme yapan kurum tarafından bir yazı ile bildirilir. Bu süre içinde ödeme yapılmaması hâlinde bu alacakların ilgili vergi dairesine bildirilmesi üzerine anılan Kanun hükümlerine göre takip ve tahsil edilir.

(4) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye Cumhurbaşkanı yetkilidir."

12. Doğum yardımından yararlananların gerçek dışı beyanda bulunmaları nedeniyle yersiz ödemeye sebebiyet verilmesi halinde, bu ödemelerin, bir ay içinde ödemenin yapıldığı tarihten tahsil edildiği tarihe kadar geçen süre dikkate alınarak 6183 sayılı Kanun'un 51. maddesinde belirtilen gecikme zammı oranında hesaplanacak faiz ile birlikte iade edilmesi, haksız yararlanana ödeme yapan kurum tarafından bir yazı ile bildirilir. Bu madde, yardımın kötüye kullanımını engellemeyi hedeflemektedir.
13. Bu süre içinde ödeme yapılmaması halinde bu alacakların ilgili vergi dairesine bildirilmesi üzerine anılan Kanun hükümlerine göre takip ve tahsil edilir. Yasal takip mekanizması, kamu zararı oluşmasının önüne geçmek için tasarlanmıştır.
14. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esasları belirlemeye Cumhurbaşkanı yetkilidir. Bu yetki, uygulamanın detaylarının esneklikle belirlenebilmesine olanak tanımaktadır.

• 1.2 Tarihsel Bağlam ve İhtiyaç Analizi

1. 2015 yılında yeni doğan bebek sayısı 1.360.000 ve doğum hızı ise 2.4'tür. Bu veriler, yardımın başladığı dönemdeki demografik tabloyu sunmaktadır.
2. Doğum yardımı için ayrı bir kanun söz konusu olmadığı gibi Sayıştay tarafından alınan görüş ve 23.5.2015 tarihli "Doğum Yardım Yönetmeliği" ile ³ bir uygulama bu tarihten sonra başlatılmıştır. Yönetmelik yoluyla uygulama, yasal zeminin sağlamlığı açısından tartışma yaratabilmektedir.
3. İdari işlemler için sosyal yardım türleri arasında "doğum yardım sistemine" girmişlere yönelik ödemeler için Sayıştay tarafından mali denetimde bu süreçte öne çıkarılmıştır. Sayıştay denetimi, kamusal kaynakların kullanımında şeffaflık ve hesap verebilirliğin sağlanması açısından kritik bir rol oynamaktadır.
4. Böylece Sosyal Yardım Genel Müdürlüğü tarafından canlı doğan birinci çocuğu için 95 Euro karşılığı olarak 300.-TL, ikinci çocuğu için 400.-TL, üçüncü ve sonraki çocukları içinse 600.-TL tutarında doğum yardımı 15 Mayıs 2015 tarihinden beri süregelmektedir. Bu tutarlar, zamanla enflasyon karşısında erimiştir.
5. Mayıs 2015 yılında 658.663 çocuk için 241.638.435 TL ödeme yapılmıştır.
6. 2016 yılı için bu sayı 1.175.124 olup 512.441.184 TL bir ödeme söz konusudur.
7. 2016 yılı Faaliyet Raporuna ⁴ göre Sosyal Yardımlardan Faydalanan Hane Sayısı 3.154.069 olup Toplam Sosyal Yardım Harcaması Tutarı ise 32 Milyar TL'dir. Bu, 1 Milyar Euro'ya yakın sosyal yardım türleri arasındadır. 2016 yılında doğum yardım kişi sayısı 1.175.124 olmak üzere toplam 512.441.184 TL ödeme yapılmıştır. Euro 3.5 TL ile de 147 Milyon Euro'dan bahsedilmektedir. Bu rakamlar, sosyal yardım harcamalarının büyüklüğünü ortaya koymaktadır.
8. Doğum yardımı için böyle bir süreç ile 300 TL'nin 2024 yılında 9 Euro karşılığı olması ve çocuk bezinin ve mamanın karşılığını bulunmadığı görülmektedir. Bu ödeme ve yardımın sadaka ve lütuf haline gelmesi ve doğum hızının da gerilemesi ile ortaya çıkan durum nedeniyle bir ihtiyacın birlikte ele alındığı durum ise gerekçede de yansımaktadır. Yardım miktarının reel değerini kaybetmesi, endişe ve politikanın etkinliğini sorgulatabilmektedir.

2. Bölüm: Sayıştay Denetimi, Mali Şeffaflık ve Yönetimsel Boşluklar

• 2.1 Sayıştay'ın Anayasal Konumu ve Denetim Yetkisi

³ <https://www.lexpera.com.tr/resmi-gazete/metin/dogum-yardimi-yonetmeli-29364-2015-7695>

<https://www.aile.gov.tr/eskisehir/duyurular/dogum-yardimi-uygulamasi/>

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/05/20150523-5.htm>

<https://www.aile.gov.tr/kirklareli/haberler/dogum-yardimi-nedir-kimler-nasil-faydalanabilir/>

<https://www.aile.gov.tr/media/32569/alo183-dogum-yardimi.pdf>

https://strateji.ku.edu.tr/depo/belgeler/Do%C4%9Fum%20Yard%C4%B1m%C4%B1na%20%C4%B0li%C5%9Fkin%20K%C4%B1lavuz_1506251102296577_1804201514329974.pdf

⁴ <https://www.aile.tr/media/36157/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>

1. Diğer taraftan en son olarak 3.12.2010 tarihli 6085 sayılı "**Sayıştay Kanunu**" kapsamında Sayıştay anayasal ve yargısal bir kurumdur. ⁵ Bu özelliği, denetimlerinin bağlayıcılığını artırmaktadır.
2. Kamu idarelerinin mali faaliyet, karar ve işlemlerini hesap verme sorumluluğu çerçevesinde denetler ve sonuçları hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisine doğru, yeterli, zamanlı bilgi ve raporları sunmayı görev yapmaktadır. Bu görev, demokratik hesap verebilirliğin temel taşlarından biridir.
3. Ayrıca genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin; gelir, gider ve mallarına ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygun olup olmadığını denetler, sorumluların hesap ve işlemlerinden kamu zararına yol açan hususları kesin hükme bağlar şeklindedir. Genel uygunluk bildirimini TBMM Meclisine sunar. Kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapar şeklinde böyle bir yargısal görevlere yönelik kararlar da almaktadır.
4. Böyle bir anayasal görev ve söz konusu her yıl mali denetim açısından 2023 yılı ASHB ile ilgili rapor ise Sayıştay tarafından Eylül 2024'te yayınlanmıştır. Bu rapor, mali yönetimin mevcut durumunu gözler önüne sermektedir. Ayrıca 2021,2022 ve 2023 yılı için üç rapor Yapaya Zeka Gemini dahil bir derleme de söz konu olup bazı önemli tespitlere yer verilmektedir. ⁶
5. Anayasal görev ve yargı özelliği ile yapılan görev, TBMM ve vergi verenler için de Sayıştay tarafından raporlama başta Anayasa uygunluk dahil her açıdan ele alınmasını da görev yapmaktadır.

• 2.2 Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları (SYDV) Arasındaki Denetim Boşluğu

1. Bu göreve yönelik ASHB ise görüldüğü gibi, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na ekli (1) sayılı cetvelde yer alan genel bütçeli bir kamu idaresidir. İdare, temel görevleri kapsamında bütçesinin büyük bir kısmını sosyal yardım ve sosyal hizmet görevine ayırdığını da vurgulamaktadır.
2. Bu rapor "Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı" ve "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu" olarak ayrı bir şekilde raporlanmıştır. ⁷ Dolayısıyla sosyal yardımlar dahil mali denetim açısından hukuksal boyut dahil ikili ve özgün bir yapı ve uygulamayı da değerlendirmiştir. Bu ikili yapı, denetim karmaşasına yol açmaktadır.
3. ASHB dışında "SYDTF" ile ilgili bölümde 37 ve 38. sayfada görüldüğü gibi "**3294 sayılı Kanun ile kurulan sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları, 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'na tabi olup, özel hukuk tüzel kişiliğine sahiptir.**" şeklinde vurgulanmaktadır. Özel hukuk tüzel kişiliği, kamu denetimi açısından farklı bir statü yaratmaktadır.
4. Söz konusu SYDV'ları tarafından sosyal yardım türleri için muhtaçlık şartı ile öngörülen ölçüler ise ASHB tarafından belirlenmektedir.
5. Halen muhtaçlık şartı ile sosyal yardıma ihtiyaç duyulan kişi ve ailelere erişimin de kamu harcamaları, genel merkez bütçe tarafından da karşılanmaktadır. Dolayısıyla sosyal yardım türlerinin dışında ayrıca ölçütleri belirleme dahil görev ise Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüne verilmiştir.
6. Her yıl kanunlaşmış merkezi genel bütçe bağlamında ASHB tarafından ve "**Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Dayanışma**" için ödenekler arasında, SYDTF'ye yapılan transfer ve kalemlerin açık ve net olmaması ve de sosyal yardım türleri arasında bazılarının SYDV tarafından özel hukuk kapsamında işlem yapılması da halen mümkün olmaktadır. Bu özgün ve "**oksimoron**" yapı ile de sosyal yardımlar ile ilgili denetim ve kontrol

⁵ <https://www.sayistay.gov.tr/?>

⁶ <https://sosyalhizmetuzmanlari.com/genel/kamu-sosyal-yardimlarda-denetim-aykirliliklari-ve-muhasebe-hatalarisayistay-raporlari-isiginda-sistemsel-zafiyetler/>

<https://www.cocukkorumaturkiye.com/kamu-sosyal-yardimlarda-denetim-aykirliliklari-ve-muhasebe-hatalarisayistay-raporlari-isiginda-sistemsel-zafiyetler/>

⁷ https://sayistay.gov.tr/reports/download/xLYGP0rop4-aile-ve-sosyal-hizmetler-bakanligi_sf18-37-38

"3294 sayılı Kanun ile kurulan sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları, 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'na tabi olup, özel hukuk tüzel kişiliğine sahiptir. Söz konusu vakıflar Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının idari yapılanması içerisinde yer almamakla birlikte, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile 'SYDTFun gelirlerinin yerinde, zamanında ve ihtiyaçlara göre kullanılmasını sağlamak, SYDV'lerin harcamalarını, iş ve işlemlerini denetlemek, görülen aksaklıklarla ilgili gerekli tedbirleri almak, vakıfların çalışma usul ve esasları ile sosyal yardım programlarının ölçütlerini belirlemek' gibi görevler Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğüne verilmiştir. Dolayısıyla, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarının denetim ve kontrol işlemleri Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Bununla birlikte, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları, Vakıflar Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığının da denetim alanındadır."

işlemleri, ASHB tarafından ve muhtaçlık şartı ile sosyal yardıma ihtiyaç olanlara yönelik harcamalar için SYDTF'ye ve de SYDV'ye devredilmektedir. Bu durum, mali şeffaflık ve denetim açısından ciddi sorunlar yaratmaktadır.

7. Genel bütçe kapsamındaki idari işlemler kapsamında Sayıştay tarafından yapılan denetim ve her idari işlem için yapılan raporlama ki açıklamalara göre de sosyal yardım türleri arasında ASHB ve Sosyal Yardım Genel Müdürlükçe belirlendiği durum, yararlananlar açısından hukuki dahil karmaşık bir durumu da ortaya çıkarmaktadır.
8. Sayıştay tarafından yapılan mali denetimsizlik vergi verenleri de ilgilendirmektedir. TBMM ve yasamayı da ilgilendirmektedir. Kamu kaynaklarının etkin ve şeffaf kullanılması ise, vergi mükelleflerinin hakkıdır.
9. Sosyal yardım ihtiyacı olan ve halen yararlanan 5 milyon aileye yönelik ikili oksimoron hukuk ve de ikili yapı ve uygulamalar için Sayıştay tarafından görüldüğü gibi SYDTF dışında "SYDV"ların, Vakıflar Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığının da denetim alanındadır," şeklinde özellikle vurgulanmaktadır. Bu durum, yetki karmaşasını derinleştirmektedir.
10. ASHB tarafından Vakıflar Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığına devredilmiş bir idari boyut, hukuki ve sosyal hizmetler açıdan da kendi içinde ve de bu şekilde ayrılmaktadır.
11. **Yine bu açıklamaya göre Sosyal Yardım Genel Müdürlüğü için yapılan idari işlemlere yönelik Sayıştay tarafından mali denetimin yerine SYDV için ayrı bir şekilde mali denetimin yapılmadığı da özellikle açıklanmaktadır. Bu durum, önemli bir denetim boşluğu oluşturmaktadır.**
12. Bazı sosyal yardım türleri ve yöntem açısından Sayıştay tarafından Fon dışındaki mali denetim ASHB dahil böyle bir idari yetki ve görev devri söz konusudur. Hem kamu yararı ve eşitlik ilkesi açısından bir uyumu ortadan kaldırmaktadır.
13. Bu açıklama ve mali denetim TBMM ile ilgili görevleri için de önemli bir kaynaktır.

• 2.3 Sayıştay Bulguları ve Yeni Düzenlemenin Etkileri

1. Yine görüleceği gibi 2023 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile ASHB'na 149.868.618.000,00 TL ödenek tahsis edilmiştir. Bu tutar genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine verilen ödenek ile ilgili bir mali denetimi muhasebeleşme dahil raporlaştırılmıştır.
2. Sayıştay Başkanlığı tarafından "Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı" için yapılan değerlendirme raporunda, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Teşvik Fonu (SYDTF) görüldüğü gibi ayrı bir şekilde ele alınmıştır.
3. ASHB ile ilgili olarak "A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular" arasındaki "6. İlgililerine Ödenemeyen Yaşlı ve Engelli Aylıkları ile Doğum Yardımlarının Bütçe Emanetleri Hesabında İzlenmemesi" bilgileri ise 17-18. sayfalarda yer almaktadır.
4. Vergi veren ve TBMM açısından hesap verilebilirlik ve kamu yararı ilkesi bağlamındaki mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulguların da yer aldığı bölümün de, bilgiler arasında "***İlgililerine ödenemeyen yaşlı ve engelli aylıkları ile doğum yardımlarının hatalı muhasebeleştirilmesi Kamu İdaresi bilançosunda 320 Bütçe Emanetleri Hesabı'nın 760.235.920,55 TL eksik, 333 Emanetler Hesabı'nın bu tutar kadar fazla görünmesine neden olmuştur***" şeklinde bir tespit yapılmıştır. Görüldüğü gibi (760.235.920,55 TL) bu eksik tespit ve durum, kamu kaynaklarının yönetimindeki zaafiyeti de göstermektedir. 2023 yılında Euro 25.TL olup günümüz için en az 1.2 Milyar TL ile ilgili bir boyut ortaya çıkarken, Yapay Zeka Gemini dahil yayılan derlemede ki bu tespit arasında "*Bu bulgu, ödenemeyen kamu kaynaklarının takibinde ve tahsilatında ciddi bir şeffaflık eksikliği ve potansiyel yolsuzluk riski taşımaktadır.*" şeklinde bir değerlendirmeyi yansıtmaktadır.
5. Yine buna dayalı olarak "***Mali tabloların doğru ve güvenilir bilgi sunmasını teminen yaşlı ve engelli aylıkları ile doğum yardımlarından ilgililerine ödenemeyen tutarların 320 Bütçe Emanetleri Hesabı'nda izlenmesi, dönem sonunda sürelerin güncellenmesi amacıyla hesabın bölümlenmiş yardımcı hesapları arasında aktarma yapılması ve hesaba alındığı mali yılı izleyen beşinci yılın sonuna kadar ilgililerince***

talep edilmeyen tutarların da bütçeye gelir kaydedilmesi gerekmektedir." şeklindedir. Sayıştay'ın önerileri, mali disiplini sağlamaya yöneliktir.

6. İdari işlemler ve kamu hukuk kapsamında ortaya çıkan durum TBMM için de raporlanmaktadır. 2025 yılı için 1.2 Milyar TL karşılığında ki 2023 yılı için sosyal yardım adına (760.235.920,55) TL arasında ilgililere ödenmeyen ve hatalı muhasebeleşme ile ortaya çıkan bu eksiklik tespit edilmiştir. Aynı zamanda ortaya çıkan kamu zararının giderilmesi amacıyla belli bir süre ile bu eksikliklerin giderilmesi gibi ayrı görev de ayrıca öne çıkmaktadır. Sorumlular için de diğer bir adli boyutu ve gerekler ise TBMM dahil bir bilgi kaynağıdır.
7. 2015 yılından beri süregelen "doğum yardımı" ve 2023 yılı için Sayıştay tarafından (760.235.920,55) TL ile de ortaya çıkan böyle bir durum ve 30.3.2025 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 7546 sayılı Kanunun 14. maddesi ile ilgili yeni bir durum da birlikte ortaya çıkmaktadır.
8. Muhtaçlık şartı gibi koşul olmadan herkese yönelik doğum yardımı bir hak olarak öne çıkarken, 30.3.2025 tarihinden itibaren hak sahipleri açısından yapılan yöntem ve ödemeler için yeni bir "oksimoron" durum, mali denetimsizlik dahil bu süreçte üretilmiştir.
9. Yönetmelik ile 2015 yılından beri sosyal yardım türü olarak genel bütçe tarafından bir defa olmak üzere yarım altın karşılığı olarak Sayıştay denetimi dahil 300 TL yerine, 7546 sayılı Kanun 14. maddesi ile sadece bir defa olmak üzere 5.000 TL şeklinde bir doğum yardımı TBMM'de bu şekilde kanunlaşmıştır. Bu durum, sembolik bir yardımın dahi denetim mekanizmasından uzaklaşması riskini taşımaktadır.
10. Bilindiği gibi 2015 yılında öngörülen yarım altın karşılığının 300 TL ve TÜİK verilere göre 2015 yılında çocuk bezi ise 45 kuruş ve çocuk maması 3 TL'dir. 30'lu 22 çocuk bezi ve/ya 100 adet çocuk mamasının karşılığı söz konusudur.
11. Ancak 2025 yılı için yarım altın ise 12-13 Bin TL olup bunun yerine sadece 5.000 TL ile yeni bir ölçü ve yöntem geliştirilmiştir. 2025 yılında 30'lu çocuk bezi en az 400 TL olup 12 adet paket çocuk bezi ve/ya 350 lira olan 350 gramlık çocuk maması için 14 kutu mama bebekler için uygun görülmüştür. Bu, yardımın reel değerinin enflasyon karşısında ne kadar düşük kaldığını göstermektedir.
12. Ayrıca 2015 yılından beri sosyal yardım türü olarak doğum yardımı kapsamında ki idari işlem yerine Genel Bütçeden SYDTF'ye devir ve de SYDV tarafından yapılan ödemeler ile oluşan işlemler ise özel hukuk kapsamında işlemlerle yapılmaktadır.
13. Ancak 30.3.2025 tarihinden itibaren doğum yardımları için Sayıştay tarafından ASHB ve SYDTF dışında, ödemeler için mali denetim de sona ermektedir. **Bu, kamusal kaynakların denetimsiz kullanımına zemin hazırlayan kritik bir değişikliktir.**
14. Buna göre de özel hukuk kapsamında öne çıkarılan SYDV tarafından yapılacak işlemler ve ödemeler için idari bir denetim de sınırlandırılmaktadır. Keyfilikler ile benzer uygulamaların süre gelmesi de sağlanabilmektedir.
15. Halbuki 2023 yılı için harcama ve ödemeler açısından idari işlemler için de yapılan mali denetimde Sosyal Yardım Genel Müdürlüğü tarafından yapılan doğum yardımları dahil ilgililerine ödenemeyen ve hatalı muhasebeleştirme ile (760.235.920,55 TL) şeklinde ki bir eksiğin tespit edilmesi ve oluşan kamu zararının giderilmesi için süre dahil sorgulanması ve değerlendirilmesi de bu yöntemle engellenebilmektedir. Aynı zamanda 2025 yılı için karşılığı olan 1.2 Milyar TL ile ortaya çıkan bu durum mali denetim dahil TBMM içinde önemlidir.

3. Bölüm: Sosyal Yardım Verileri ve Toplumsal Etkileri

• 3.1 Genel Sosyal Yardım Harcamaları ve Faydalanıcı Sayıları (2022-2025)

1. Doğum yardım ile ilgili gelişmeler bağlamında 2025 yılı için Merkezi Yönetim Bütçe Kanununda ASHB tarafından 407 Milyar TL harcama öngörülmektedir. Bunların arasında "**Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Yardımlaşma Programı**" için Sosyal Yardım Genel Müdürlüğünce 220 milyar TL ödenek ile sosyal yardım

türleri ödenirken, bunların arasında 132 Milyar TL için "Görevlendirme Giderleri" ve 82 Milyar TL için "Hane Halkı ve İşletmelere Yapılan Transfer" şeklinde ki kalemler bu şekilde kanunlaşmıştır. ⁸

- 214 Milyar TL arasında bazı sosyal yardım türleri arasında SYDTF'ye ve SYDV tarafınca yapılan transfer ve kalemlerinde açık ve net olmadığı bir durum da söz konusudur. Bu durum, bütçe şeffaflığı açısından eksiklikleri işaret etmektedir.
- Ayrıca bilindiği gibi ASHB tarafından Faaliyet Raporları⁹ her yıl açıklanmaktadır. Bu bilgiler arasında sosyal yardım türleri arasında Bakanlık bütçesi tarafından yapılan doğum yardımları ve SYDV tarafından çoklu doğum yardımı ile ilgili 2022-2024 yılı için bilgiler gelişmeleri de yansıtmaktadır.
- Türkiye'deki sosyal yardım harcamaları ve faydalananı sayıları 2022'den 2024'e önemli değişimler de göstermiştir. Ülke genelindeki toplam sosyal yardım harcaması tutarı, 2022 yılında 151,9 Milyar TL'den, 2023 yılında 305,9 Milyar TL'ye, 2024 yılında ise 491,7 Milyar TL'ye yükselerek dikkate değer bir artışı göstermektedir.
- Sosyal yardımlardan faydalanan toplam hane sayısı 2022'de 4.419.286 iken, 2023'te 4.989.456'ya yükselmiş, ancak 2024'te 4.574.684'e düşmüştür. Bu dalgalanma, hane bazında faydalananı sayısında değişkenlik olduğunu göstermektedir.
- Bu dalgalanma 2023 yılı genel seçimleri ile de ilgili olup Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü tarafından yapılan (SYDTF + Genel Bütçe) kapsamında sosyal yardım harcaması 2022'de 87 Milyar TL'den, 2023'te 192,6 Milyar TL'ye, 2024'te ise 275,3 Milyar TL'ye yükselerek toplam harcamadaki büyük payını korumuştur.

Genel Sosyal Yardım Verileri Tablosu:

Yıl	Faydalanan Hane Sayısı	Toplam Harcama (TL)	SYGM Harcaması (SYDTF + SYGM Bütçe)	Nakdi Yardım Oranı	Düzenli Yardım Oranı
2022	4.419.286	151,9 Milyar	87 Milyar	%93	%86
2023	4.989.456 (+12,9%)	305,9 Milyar (+101,4%)	192,6 Milyar (+121,4%)	%98	%92
2024	4.574.684 (-8,3%)	491,7 Milyar (+60,7%)	275,3 Milyar (+42,9%)	%96	%89

3.2 Doğum Yardımı Verileri ve Eğilimler

- Sosyal yardım türleri arasında Bakanlık bütçesi tarafından muhtaçlık şartı aranmayan Doğum Yardımı ise 2022 yılında 816.192 çocuk için 352,30 Milyon TL, 2023 yılında 614.732 çocuk için 266,7 Milyon TL ve 2024 yılında 478.689 çocuk için 211 Milyon TL ödeme yapılmıştır. Sayıştay kapsamında ki doğum yardımından faydalanan çocuk sayısı ve ödenen miktar yıllar içinde azalma eğilimini de göstermiştir. Doğum oranlarındaki düşüş, yardımın nicel etkisini azaltmaktadır.

Doğum Yardımları Tablosu:

Yıl	Çocuk Sayısı	Hak Sahibi Sayısı	Tutar (TL)	Kaynak
2022	816.192		352,3 Milyon	Bakanlık Bütçesi
2023	614.732 (-24,7%)	584.255	266,7 Milyon (-24,3%)	Bakanlık Bütçesi
2024	478.689 (-22,1%)	451.912	211 Milyon (-20,9%)	Bakanlık Bütçesi

3.3 Çoklu Doğum Yardımları ve SYDV Rolü

⁸ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/12/202412-B17.pdf>

⁹ <https://www.aile.gov.tr/raporlar/yillik-faaliyet-raporlari/>

1. Ayrıca SYDTF'ye devir ve SYDV aracılığı ile çoklu doğum ve şartlı sağlık yardımlarına yönelik 2022'de 28.477 çocuk için 42,3 Milyon TL, 2023'te 25.825 çocuk için 62,4 Milyon TL ve 2024'te 22.160 çocuk için 50,5 Milyon TL olarak gerçekleşmiştir.
2. Çocuk sayısında düşüş olmasına rağmen, ödenen toplam miktarda 2022'den 2023'e bir artış, 2024'te ise düşüş gözlenmektedir.

Çoklu Doğum Yardımları (SYDV Üzerinden) Tablosu:

Yıl	Çocuk Sayısı	Tutar (TL)	Artış/Oran	Birim maliyet
2022	28.477	42,3 Milyon		
2023	25.825 (-9,3%)	62,4 Milyon	(+47,5%)	2.416 TL
2024	22.160 (-14,2%)	50,5 Milyon	(-19,1%)	2.278 TL

• 3.4 SYDV Yönetim Yapısı ve Etkileri

1. Yine 2024 yılı için sosyal yardımlar açısından ikili oksimoron yapı ile öne çıkarılan SYDV Sayısı 1.003'tür. SYDV Personel Sayısı 9.092'dir. SYDV Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi Sayısı 4.251'dir.
2. Vali ve Kaymakamlık başkanlığındaki Mütevelli Karar ile yapılan ödeme ve yöntemin sanki idari bir görüntüsü ile bir sosyal yardımdan bahsedilmektedir. Bu yöndeki nakdi yardımların tüm yardımlar içindeki yüzdesi %96'dır. Düzenli yardımlara aktarılan kaynağın tüm yardımlara oranı %89 olması ile de sosyal yardımların sürekli olmasını da yansıtmaktadır.
3. Sosyal yardımlar kapsamında yaşanan süreçte söz konusu doğum yardımı için yapılacak ödeme ve yöntemin değişmesiyle Mayıs 2025'te yapılan 164 Bin aileye toplam 1.2 Milyar TL ödendiği de haberleşmiştir. Yıl sonunda yaklaşık olarak toplam 2.5 Milyar TL için bütçenin dışında bir ödemeye ihtiyaç duyulmaktadır.
4. **Ek bir ödenek ihtiyacı da ortaya çıkarken Kanunlaşma sürecinde bu yeni ödenek için SYDTF'ye transfer ise açık ve net olmadığı gibi SYDV için bir mali denetimsizlik bu gelişmeler arasındadır. Bu durum, mali disiplin ve şeffaflık ilkelerine aykırılık teşkil etmektedir.**
5. Sosyal yardımlar ile ilgili üretilen karmaşık ve oksimoron durum, aynı zamanda insanın, insanı görmesi gibi kamusal bakışı da her açıdan yansıtmaktadır.
6. Özellikle de "doğum yardım" kapsamında Sosyal Yardım Genel Müdürlüğünce idari işlemlerle yapılan doğum yardımı ile ilgili ödemeler yerine özel hukuk kapsamında ödemesi ve bu yöntem ve yapı ile yapılan sosyal yardımlar aynı zamanda 5 milyon aileyi her açıdan etkilemektedir.
7. "Yoksullukla Mücadele ve Sosyal Yardımlaşma Programı" kapsamında Genel bütçeden SYDTF'ye devredilerek 2025 yılında 200 Milyar TL'nin SYDV'larca ve özel hukuk kapsamında harcaması aynı zamanda hukuksal boyutu ve hak sahibine erişimi engelleyebilmektedir.
8. Sayıştay tarafından yapılan mali denetimsizlikle birlikte SYDV'ye yapılan yetki devri ile öne çıkan Kaymakamlık ve aynı zamanda İç İşleri Bakanlığına ve Vakıflar Genel Müdürlüğüne yetki ve görev devri ile halen günümüzde 5 milyon yoksul ailenin ve toplumun geleceğini belirlemektedir.

4. Bölüm: Avrupa Sosyal Şartı Perspektifinden Doğum Yardımı ve Sosyal Adaleti aramak

• 4.1 Avrupa Sosyal Şartı ve Türkiye'nin Yükümlülükleri

1. Özgürleşme ve insan onurunun korunması yerine, 5 milyon yoksul ve sosyal yardım ailelerinin sürekliliğinin sağlanmasının yanı sıra vergi verenleri de ilgilendiren durum öncelikle Anayasa'nın 2 ve 90/6 maddesinin yanı sıra Avrupa Sosyal Şartı'nın 13, 14 ve 30. maddesi açısından ele alınıp, bu oksimoron yapının da

değerlendirilmesini görev yapmaktadır. Türkiye'nin taraf olduğu Avrupa Sosyal Şartı, sosyal hakların korunmasında temel bir referanstır.

2. Özellikle de hukukun üstünlüğü açısından 2004 yılından beri iç hukukun parçası ve Anayasal hakları için "Avrupa Sosyal Şartı" ve yükümlü kılınan sosyal haklar aynı zamanda sosyal adalet dahil sosyal ve hukuk devlet özelliği için de önceliklidir. Şart, ulusal mevzuatın üstünde bir normatif değer taşımaktadır.
3. İnsan onurlarının yanı sıra özgür eşit kimliğinin korunması ve gelişmesine yöneliktir. İnsanın, insanı görmesi ve adil yargılama boyutu dahil Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile birlikte ele alınan bir sözleşmedir.
4. Sosyal hakların korunması ve geliştirilmesi içindir. Hak ise ancak "hesap verilebilirlikle" de vardır. Çalışma hayatı dışında ekonomik, hukuksal ve özellikle sosyal korumaya yönelik sosyal haklar arasındaki "**sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı**" ile ilgili 14. madde, anayasal haklar bağlamında sosyal hizmetler için öncelikli yükümlülüklerdendir. Kamusal bir hizmet ve uygulayıcı olan Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının evrensel açıdan da karşılığını bulmasını da görev yapmaktadır.
5. Sosyal hizmetlerden yararlanma açısından sosyal yardımlara yönelik bu görev ve Anayasal haklara yönelik görev ve amaçla da, Avrupa Sosyal Şartı'nın 13. maddesi ise "**Yeterli kaynaklardan yoksun olan herkes, sosyal ve tıbbi yardım alma hakkına sahiptir.**" şeklinde öne çıkmaktadır. **Bu madde, doğum yardımı gibi müdahalelerin sadece bir lütuf değil, temel bir hak olduğunu açıkça belirtmektedir.**
6. Sosyal yardımlar, ise Avrupa Sosyal Şart ile ancak bir "hak" olarak öne çıkarılmaktadır. Yapılan yardımların hayırseverlik ve yardımseverlik yerine kamusal "asli görev" ve kamu hukuku ile hukuksal güvencesi, hukuk devlet özelliği için de vardır. Yoksulların haklarını ve onurlarını savunmak için de önceliklidir.
7. Sosyal iyilik/esenlik hali ve koruma bağlamında kaynağını vergiden alan kamusal bir görev ve sorumlulukla ilgili olarak 16. madde ise "**Toplumsal temel birimi olarak aile, tam gelişmesini sağlamaya yönelik uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma hakkına sahiptir.**" şeklindedir. Aile yılı ile de ilgilidir. Sosyal koruma boyutunu da ayrı ve birlikte görevlendirmektedir. **Doğum yardımı, ailenin korunması hakkının bir tezahürü olarak ele alınmalıdır.** 17. madde ise "**Çocuklar ve gençler uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma hakkına sahiptir.**" olup Anayasa'nın 41. maddesi için karşılığını birlikte görev yapmaktadır. Çocukların yüksek yararının gözetilmesi, uluslararası hukukta temel bir prensiptir.
8. Anayasal haklar ve görev arasında ve 30. madde ise "**Herkes, yoksulluğa ve toplumsal dışlanmaya karşı korunma hakkına sahiptir.**" şeklindedir. Yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlaşmanın karşılığını bulması insanlığın da korunması içindir. **Doğum yardımı aynı zamanda yoksullukla mücadelede ve toplumsal dışlanmayı önlemede kritik bir araç olmalıdır.**
9. Bu kamusal görev bağlamında 7. madde ise "**Çocuklar ve gençler, uğrayacakları bedensel ve manevi tehlikelere karşı özel korunma hakkına sahiptir.**" şeklindedir. 1961 den beri de çocuk hakları için bu görev süre gelmektedir.
10. 7546 sayılı son kanunla ödeme ve yönetimi güncellenmiş olan "doğum yardımı" ile ilgili olarak öne çıkan haklar arasında ayrıca "**Herkes, ulaşılabilecek en yüksek sağlık düzeyinden yararlanmasını mümkün kılacak her türlü önlemden yararlanma hakkına sahiptir.**" şeklindeki 11. madde de öne çıkan haklar hukukun üstünlüğü ve Anayasa'nın 2. maddesinin karşılığının 90/6 maddesi kapsamında bulmasını öncelik yapmaktadır.

5. SONUÇ ve Hesap Verebilirlik

11. Dolayısıyla Anayasal haklar arasında ki sosyal yardım adına öne çıkarılan ve 2015 yılından beri söz konusu "doğum yardımının" bu haklar bağlamında 7546 sayılı Kanunun 14. maddesinin Avrupa Sosyal Şartı kapsamında ele alınması halen 5 milyon sosyal yardım ailesini de doğrudan ilgilendirmektedir.
12. Temel haklar ve sosyal haklar bağlamında hesap verilebilirlikle var olan hukuksal boyutta kamu hukuk ve idari hukuk usul hukuku ile ancak vardır. Sosyal yardımlar aynı zamanda sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ile vardır.

13. Halen Avrupa Sosyal Şartı'na rağmen 2004 yılından beri sosyal yardım adına ilgili yapı ile birlikte yoksulluğun istismar ¹⁰ edildiği bir durum süre gelmektedir. Keyfiliklerin ve yoksulluğun istismar edilmemesi ve onurların korunması amacıyla da yoksullukla mücadele ise ancak asli kurumlar ve de yapılar ile gerçekleşmesini hukuksal açıdan da görev yapmaktadır. Hem hak sahiplerine hem de vergi verenler açısından hukukun üstünlüğü önceliklidir. Hukuksal güvence ve hukuk devlet özelliği ile Anayasal haklar ile ilgili durumun TBMM tarafından dikkate edilmesini gerekmektedir.
14. Ancak sosyal yardım türü arasında doğum yardımı ile ilgili 7546 sayılı Kanunun 14. maddesindeki yeni yöntem ile ödemelerin SYDV tarafından gerçekleşmesi ile 2015 yılından beri idari işlem kapsamında Sayıştay tarafından yapılan mali denetim de ortadan kaldırılmıştır. Ancak sosyal yardım türü arasında doğum yardımı ile ilgili 7546 sayılı Kanunun 14. maddesindeki yeni yöntem ile ödemelerin SYDV tarafından gerçekleşmesi ile 2015 yılından beri idari işlem kapsamında Sayıştay tarafından yapılan mali denetim de ortadan kaldırılmıştır. **Bu durum, Avrupa Sosyal Şartı'nın öngördüğü denetim ve hesap verebilirlik özelliklerine aykırılık teşkil etmektedir.**
15. TBMM tarafından kanun kapsamındaki idari işlemler ile ilgili olarak mali denetim SYDV ile sınırlanırken sosyal yardım türleri için idari yetki ve görev için milyarlarca harcama ve ödeme SYDV tarafından özel hukuk kapsamında işlemlerle gerçekleşmesi ile mali denetimsizlik bütçe hakkı ile ilgili olup TBMM ve yasama bağlamında anayasal açıdan hukuki bir durum da ortaya çıkmaktadır.
16. Sosyal yardımlardan yararlananlar ve doğum yardımı için de özel hukuk öne çıkarılırken bütçe ve ödeneklerle gerçekleşen kalemler ve oluşan idari işlemler ile ilgili idari hukuk boyutu hak sahiplerinin hukuksal güvence ile de orantılıdır. Bu boyut aynı zamanda 5 milyon sosyal yardım alan aile ve bakış ile de doğrudan ilgilidir.
17. Kamusal bir "hak" ve uygulama yerine ya hayırseverlik ya da yardımseverliğe dayalı bakış öne çıkarken Sayıştay ile ilgili mali denetimsizlik vergi verenleri de doğrudan ilgilendirmektedir.
18. 2025 yılı için kanunlaşmış bütçe dışında bir düzenleme ortaya çıkmaktadır. ASHB tarafından SYDV 'a transfer ve kalemleri açık olmamasının yanı sıra doğum yardım için Fon' a aktarılacak SYDV larca gerçekleşmesi ile ek bir harcama dahil TBMM tarafından bir devir öne çıkmaktadır. En az 3 Milyar TL için bir harcama ve ödeneğe ihtiyaç duyulmaktadır. Böyle bir durum ise öncelikle bütçe hakkı dahil Anayasa'nın 87 ve 161. maddesi ile bir aykırılık 2. ve 90/6 madde ile birlikte söz konusudur.
19. Ayrıca 2023 yılında Sayıştay tarafından doğum yardımları dahil ilgililerine ödenemeyen ve hatalı muhasebeleştirme ile de (760.235.920,55 TL) eksiklikler tespit edilmektedir. Ancak son düzenleme ile geri ödeme dahil her açıdan bir belirsizlikte söz konusudur. 2025 yılı için 1.2 Milyar TL büyüklüğün sorgulanması ve değerlendirilmesi de engellebilmektedir. 2021, 2022 ve 2023 yılı için Sayıştay Raporları için Yapay Zeka Gemini dahil tarafından yapılan derlemeye göre bir süreklilik aynı zamanda SYDV ve oksimorun yapıyı da yansıtmaktadır. Hem bu durum hem de idari hukuk yerine doğum yardımların özel hukuk kapsamında ortaya çıkan Anayasa'ya aykırılık ve de hukuksuzluğun Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirmesi için bir başvurunun süresinde yapılmaması aynı zamanda 5 milyon yoksul ailenin ve toplumun geleceği için de önemlidir.
20. Hukuka ve hukukun arkasından dolanılması ile oluşan kargaşaya ortaklık da yapılmaktadır. Halen sahip olan bakış ile birlikte sosyal yardıma ihtiyacı olan 5 milyona yakın aileye yönelik bu yapı ile bir süreklilik beslenirken Kaymakamlık ile oluşan ilişkilerin ve etkilerin halen ele alınmadığı bir durum özgürleşme ile doğrudan ilgilidir. **Bu paragraf, Avrupa Sosyal Şartı'nın güvence altına aldığı hakların etkin bir şekilde kullanılabilmesi için hukuki denetim ve şeffaflığın önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.**
21. Bu süreç ve bu yöndeki bilgilerin de göz ardı ¹¹ edilmesiyle birlikte hukuka ve hukukun arkasından dolanılması ile oluşan kargaşaya TBMM ve yasama adına halen ortaklık da yapılmaktadır. Halen Anayasa

¹⁰ <https://sosyalhizmetuzmanlari.com/gundem/yoksullugun-istismari-ve-savurganlik/>

¹¹ <https://www.cocukkorumatirkiye.com/dogum-yardimi-ve-anayasaya-ragmen-kamusal-sosyal-yardimin-aracsallasmasi-ve-de-sosyal-yarim-toplumu-icin-istismar/>

ve hukuka sahip olan dar bir bakış ile birlikte sosyal yardıma ihtiyacı olan 5 milyona yakın yoksul aileye yönelik bu yapı ve keyfilikler için bir süreklilik beslenmektedir. Huki boyut dahil tepkisizlik ve eylemsizlikle, oksimoron yapı için yetki devir dahil öne çıkan Kaymakamlıkla oluşturulan “özgün” ilişkilerin ve etkilerin halen ele alınmadığı bir durum da halen söz konusudur.Yoksulluğun istismarı ve savurganlık dahil böyle bir araçsallaşma ile de siyasi boyut ve seçmenler ile birlikte toplumun geleceğini de içeren bu boyut(lar) ,hem yurttaşların hem de toplumun özgürleşmesine de orantılıdır.

22. Sonuç olarak TBMM ve yasama organı olarak bütçe hakkı dahil kendi yetkisinin Anayasaya rağmen devir edilmesi ile ilgili son örneklerden olan 7546 sayılı Kanunu ve doğum yardımı adına yapılan düzenleme görüldüğü gibi aynı zamanda sosyal adalete erişimi de her açıdan etkileyebilmektedir. 22.6.2025

SHU Nihat Tarımeri ¹²

¹² Zürih Gençlik Savcılığı (eski) Sosyal Çalışmacı/Sosyal Hizmet Uzmanı